

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 8

การใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่สารสนเทศ

หัวข้อเนื้อหา

1. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเครือข่ายในงานบริการสารสนเทศ
2. เครือข่ายสารสนเทศ
3. เครือข่ายการแลกเปลี่ยนสารสนเทศและประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก
4. ฐานข้อมูลเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย
5. การเผยแพร่สารสนเทศของห้องสมุดจากระบบเดิมสู่ระบบเครือข่าย
6. การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในวงการบริการสารสนเทศ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกประโยชน์ของเครือข่ายคอมพิวเตอร์ได้
2. อธิบายการนำระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้ในงานต่าง ๆ ได้
3. อธิบายเครือข่ายสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ ได้
4. บอกประวัติความเป็นมาของศูนย์ข้อมูลไทยศึกษาได้
5. ยกตัวอย่างและให้รายละเอียดฐานข้อมูลเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย
6. อธิบายการเผยแพร่สารสนเทศของห้องสมุดจากระบบเดิมสู่ระบบเครือข่ายได้
7. อธิบายการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในวงการบริการสารสนเทศได้

วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนรู้การสอนประจำบท

1. บรรยายประกอบสื่อ
2. อภิปราย และสรุปสาระสำคัญในบทเรียน
3. คำถามท้ายบท

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารคำสอน
2. คำถามท้ายบท
3. Website ที่เกี่ยวข้อง

การวัดและการประเมินผล

1. สังเกตการณ์ตอบคำถามของผู้เรียน
2. ตรวจสอบผลจากคำถามท้ายบท

บทที่ 8

การใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่สารสนเทศ

การติดต่อสื่อสารในอดีตค่อนข้างยุ่งยากและใช้เวลานานมาก มนุษย์จึงได้พยายามคิดค้นและพัฒนาวิธีการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้โครงสร้างในด้านต่าง ๆ ต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และวิธีการให้เหมาะสม

การสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบัน ทำให้โลกของเราที่กว้างใหญ่ไพศาลนั้นแคบลงจนเห็นได้ชัดเจน ผู้คนเกือบทุกมุมโลกสามารถติดต่อสื่อสารและส่งผ่านข้อมูลถึงกันได้ในพื้นที่หนึ่งใด โดยปรับเปลี่ยนให้อยู่ในรูปแบบออนไลน์หรือดิจิทัล แล้วนำส่งผ่านระบบเครือข่ายซึ่งเป็นระบบสื่อสารที่เชื่อมโยงคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่าง ๆ ตั้งแต่สองระบบเข้าด้วยกัน เพื่อให้สามารถสื่อสารข้อมูลระหว่างกัน หรือร่วมกันทำกิจกรรมด้านสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีส่วนประกอบที่สำคัญคือ คอมพิวเตอร์ สถานีหรืออุปกรณ์รับและส่งข้อมูล ช่องทางการติดต่อสื่อสาร อุปกรณ์สนับสนุนการติดต่อสื่อสาร ชุดคำสั่งสำหรับการติดต่อสื่อสาร โดยมีช่องทางหรือรูปแบบในการถ่ายทอดสารสนเทศไปสู่สังคมหลากหลายรูปแบบ ซึ่งในบทนี้จะกล่าวถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเครือข่ายในวงการบริการสารสนเทศ เครือข่ายสารสนเทศ การเผยแพร่สารสนเทศของห้องสมุดจากระบบเดิมสู่ระบบเครือข่ายและการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในงานสารสนเทศ

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเครือข่ายในงานบริการสารสนเทศ

ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ทำให้อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับระบบคอมพิวเตอร์ทุกอย่างสามารถปฏิบัติภารกิจร่วมกันได้ ซึ่งสิ่งที่เหมือน ๆ กันในทุกเครือข่ายคือ ต้องมีระบบการเดินสายโดยมีอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องได้แก่ สายสัญญาณ ชุดกล่องรวมสัญญาณ (HUB) การ์ดเครือข่าย (Network Interface Card) และซอฟต์แวร์ที่สนับสนุนระบบเครือข่าย ซึ่งทั้งหมดนั้นเปรียบเสมือนกระดูกสันหลังที่ทำหน้าที่ในการคำนวณ แยกแยะสัญญาณควบคุมงานและให้โครงร่างแก่ระบบเครือข่าย

การเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ นอกจากช่วยให้คอมพิวเตอร์สามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกันและกันได้แล้ว ยังส่งผลให้บทบาทความสามารถของคอมพิวเตอร์เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและก่อให้เกิดประโยชน์ (โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. 2552 : 26-27) ดังนี้

1. การใช้ทรัพยากรร่วมกัน

จากที่เป็นเทคโนโลยีเครือข่าย ทำให้การทำงานสามารถใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินงานเครือข่ายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ สัญญาณโทรศัพท์ และข้อมูลสารสนเทศ

2. ช่วยลดต้นทุน

การที่นำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดระบบเครือข่ายข้อมูลที่มีความสามารถที่จะนำไปใช้งานจะสูง จึงทำให้สามารถใช้ทรัพยากรหลายอย่างร่วมกันได้ จึงช่วยให้ประหยัดอุปกรณ์ต่าง ๆ ลงได้ เช่น การใช้เครื่องพิมพ์เลเซอร์ที่มีราคาแพง ซึ่งปกติจะต้องซื้อมาใช้งาน

แต่ละงานแต่ละแผนก เมื่อใช้ระบบเครือข่ายทำให้สามารถเข้ามาใช้งานเพียงเครื่องเดียว และแบ่งปันกันใช้โดยผ่านระบบเครือข่าย จึงนับได้ว่าเป็นการประหยัดและลดต้นทุนได้อย่างมาก

3. เพิ่มความสะดวกในด้านการสื่อสาร

เนื่องจากการใช้ระบบเครือข่าย จึงทำให้การสื่อสารข้อมูลของบุคลากรในองค์กรมีความสะดวกและรวดเร็วขึ้น เช่น การเชิญการประชุมของบุคลากร เลขานุการของการประชุมจะส่งวาระการประชุม และรายงานการประชุมครั้งก่อน เพื่อแจกจ่ายให้กับส่วนงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จะต้องพิมพ์งานผ่านโปรแกรมประมวลผลคำ และส่งไฟล์ดังกล่าวไปยังส่วนงานอื่น ๆ ในรูปของจดหมายอิเล็กทรอนิกส์แทน ทำให้การสื่อสารข้อมูลภายในองค์กรมีความสะดวกรวดเร็วขึ้นมาก

4. ความน่าเชื่อถือและความปลอดภัยของระบบ

ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ ของหน่วยงานหรือองค์กรถ้ามีการเก็บข้อมูลไว้เป็นระบบเครือข่ายได้ทั้งหมด จะทำให้สะดวกต่อการจัดการ สามารถแก้ไขข้อมูลให้ทันสมัย น่าเชื่อถือ และระบบเครือข่ายสามารถจัดการกับบัญชีผู้ใช้ได้โดยมีกำหนดรหัสผ่าน กำหนดการใช้สิทธิ์ ซึ่งถือว่าเป็นความปลอดภัยให้กับระบบได้เป็นอย่างดี

การประยุกต์ใช้งานเทคโนโลยีเครือข่ายในปัจจุบัน มีการนำมาใช้ในหลายสาขาวิชาชีพทั้งในด้านการศึกษา ด้านธุรกิจอุตสาหกรรม ด้านการแพทย์ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่ออำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ การทำงาน การศึกษาหาความรู้ ทำให้คุณภาพชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันดีขึ้น นอกจากนี้หน่วยงานราชการต่าง ๆ นำเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เข้ามาอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการติดต่อประสานงานกับทางราชการ ในธุรกิจเอกชนด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยวก็ให้บริการข้อมูลข่าวสารและการบริการลูกค้าผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งทำได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว และทันเหตุการณ์

การนำระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้ในงานต่าง ๆ (บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร. 2555 : 152 และอาภาภรณ์ อังสาชน. 2555 : 189) ได้แก่

1. บริการกระดานข่าวอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Bulletin Boards Service)

กระดานข่าวอิเล็กทรอนิกส์ เป็นบริการแลกเปลี่ยนข่าวสารรวมทั้งแสดงความคิดเห็นผ่านกระดานข่าวของกลุ่มแบบอิเล็กทรอนิกส์ ผู้สนใจสามารถเข้าชมและฝากข้อความไว้ได้ ทำให้ข่าวสารสามารถแลกเปลี่ยนได้ทั่วโลกอย่างรวดเร็ว และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในสาขา อาชีพต่าง ๆ เช่น การเรียนการสอนในระดับสูง อาจารย์สั่งงานโดยฝากข้อความ นักศึกษาสามารถรับข่าวสารและโต้ตอบได้ตลอดเวลา หรือการประชาสัมพันธ์ข่าวการประชุมหรือสัมมนา การฝากข้อความทำให้ผู้สนใจเข้าถึงสารสนเทศได้สะดวกรวดเร็ว ในการใช้กระดานข่าวต้องระมัดระวังการใช้ถ้อยคำที่เป็นทางการ ด้วยภาษาที่สละสลวย สื่อความหมายให้ตรงประเด็น เข้าใจง่าย เป็นภาษาที่ผู้สื่อสารและผู้รับสารแปลความหมายแล้วไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่น ดังนั้นหน่วยงานที่มีกระดานข่าวจะเขียนนโยบายการใช้กระดานข่าวไว้ให้เข้าใจตรงกัน และมีการกำหนดเวลาของการลบข้อความ เพื่อให้กระดานข่าวเหลือพื้นที่สำหรับการเขียนข้อความของผู้อื่นต่อไปดังตัวอย่าง

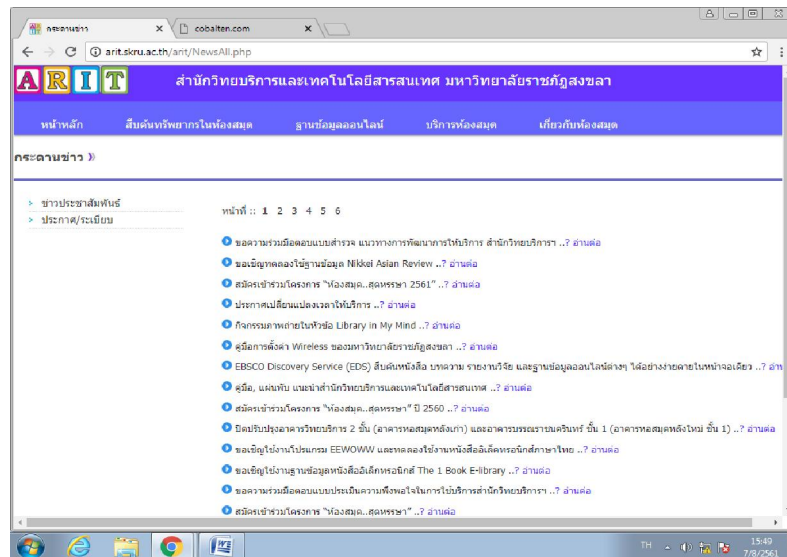

ภาพประกอบ 8.1 นโยบายการใช้กระดานข่าวของ มหาวิทยาลัยสยาม
ที่มา : สำนักทรัพยากรสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสยาม (2560 : 1)

ภาพประกอบ 8.2 กระดานข่าวอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
รำไพพรรณี

ที่มา : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (2557 : 1)

ภาพที่ประกอบ 8.3 กระดานข่าวอิเล็กทรอนิกส์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ที่มา : สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา (2559 : 1-2)

2. จดหมายและจดหมายเสียงทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Mail and Voice Mail)

ระบบการส่งจดหมายทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการส่งข่าวสารโดยระบุตัวผู้รับ เช่นเดียวกับการส่งจดหมาย แต่ผู้รับจะได้รับจดหมายอย่างรวดเร็วเนื่องจากการส่งผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงกันอยู่ ส่วนระบบจดหมายเสียงจะเป็นจดหมายที่ผู้รับสามารถรับฟังเสียงที่ฝากมาได้ด้วย ผู้ใช้จะสามารถเรียกดูสารสนเทศเหล่านั้นได้ทันทีทันใดและตลอด 24 ชั่วโมง

3. การประชุมระยะไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Teleconference)

การประชุมทางไกลผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เป็นเรื่องที่ได้ได้รับความสนใจมากที่สุดเรื่องหนึ่งในขณะนี้ โดยผู้ใช้งานสามารถร่วมประชุมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปผ่านระบบเครือข่าย และยังเป็นการประชุมที่ประหยัดเวลาของผู้ร่วมประชุมแต่ละคนด้วย รวมทั้งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น ให้ตำรวจรักษาโรคผ่านระบบประชุมทางไกล การเรียนการสอนทางไกล และการประชุมคณะกรรมการทางไกล เป็นต้น

4. บริการสารสนเทศทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Information Service)

การบริการสารสนเทศทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นประโยชน์ที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยผู้ให้บริการจะสามารถบริการสารสนเทศที่มีความสำคัญและเป็นที่ต้องการของผู้ใช้ผ่านทางเครือข่ายส่งไปยังผู้ใช้สารสนเทศ ซึ่งผู้ใช้งานสามารถเรียกดูสารสนเทศเหล่านั้นได้ทันทีทันใดและตลอด 24 ชั่วโมง ทำให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วของข้อมูลข่าวสารที่มีจำนวนมาก

5. ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System, GIS)

ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เป็นการนำเอาระบบคอมพิวเตอร์ทางด้านรูปภาพ และข้อมูลทางภูมิศาสตร์มาจัดทำแผนที่ในบริเวณที่น่าสนใจ จีไอเอส สามารถนำมาประยุกต์ให้เป็นประโยชน์ในการใช้ประกอบการตัดสินใจและดำเนินกิจการต่าง ๆ เช่น การวางแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Planning) การกำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศและท้องถิ่น การวางแผนทางการตลาด การบริหารการขนส่ง การสำรวจและวางแผนป้องกันภัยธรรมชาติ การช่วยเหลือและกู้ภัย เป็นต้น (กฤติกา จิวาลักษณ์. 2559 : 214 และวริษฐ์ กิตต์ธนาารุจน์. 2560 : 20)

6. การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Funds Transfer, EFT)

การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เข้า-ออก หรือระหว่างบัญชีธนาคารเป็นการประยุกต์ใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่พบได้ในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในปัจจุบันก็คือ การฝาก-ถอนผ่านเครื่องถอนเงินอัตโนมัติ (Automated Teller Machine) ใช้ตัวย่อว่า ATM รวมทั้งระบบการโอนเงินระหว่างบัญชีไม่ว่าจะทำผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารหรือผ่านระบบธนาคารทางโทรศัพท์ก็ตาม

7. การสั่งซื้อสินค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Shopping)

บริการการสั่งซื้อสินค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ กล่าวได้ว่าเป็นแนวโน้มของการค้าโลกในยุคต่อไป ผู้ซื้อสามารถสั่งซื้อสินค้าจากบ้านหรือที่ทำงาน โดยดูลักษณะของสินค้าจากภาพที่ส่งมาแสดงที่หน้าจอและผู้ค้าสามารถได้รับเงินจากผู้ซื้อด้วยบริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์แบบต่าง ๆ ทั้งนี้ การสั่งซื้อสินค้าทางอิเล็กทรอนิกส์มีข้อดี คือ ประหยัดเวลาในการสั่งซื้อและบริการ ผู้ซื้อสามารถหาข้อมูลเพิ่มเติมแล้วจึงตัดสินใจซื้อภายหลัง และสะดวกในการสั่งซื้อสินค้าตลอด 24 ชั่วโมง (Deak. 2004 : 32 และบุษยา วงษ์ชวลิตกุล. 2560 : 97)

ส่วนในด้านงานบริการสารสนเทศนั้นห้องสมุดหรือศูนย์สารสนเทศเป็นองค์กรที่ได้รับผลกระทบจากความเจริญทางเทคโนโลยีสารสนเทศโดยตรง ทำให้เกิดแนวความคิดในการจัดการห้องสมุด ที่เน้นการให้บริการข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย และตรงกับความต้องการของผู้ใช้ในเวลาอันรวดเร็ว และปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานจากต่างคนต่างทำ มาเป็นการร่วมมือกันในการดำเนินงานสารสนเทศ เพื่อมุ่งลดความซ้ำซ้อนและเสียเวลาในการปฏิบัติงานเนื่องจากห้องสมุดต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการจ้างบุคลากรและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในห้องสมุด ซึ่งในบางงานควรมีการทำงานครั้งเดียว แล้วสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ มาประมวลผลและแบ่งกันใช้ ทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายห้องสมุด เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารขึ้นมากมาย โดยห้องสมุดในเครือข่ายต่าง ๆ เช่น เครือข่ายระบบสารสนเทศแห่งชาติ (THAILINET) เครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคหรือพูลิเน็ต (Provincial University Library and Information= PULINET) ระบบห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหรือจุฬาลิเน็ต (Chulalinet) ฯลฯ และในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเข้าร่วมมือด้วยกันบนเครือข่ายเครือข่าย UniNet เพื่อพัฒนาห้องสมุดอัตโนมัติ โดยการนำคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่มาใช้กับงานห้องสมุดพัฒนาให้เป็นระบบอัตโนมัติ สร้างระบบเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัย เพื่อให้การบริการสารสนเทศมีความครบถ้วน รวดเร็ว และเกิดการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพเชื่อมต่อกันด้วยระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ดังจะได้กล่าวถึงต่อไป

เครือข่ายสารสนเทศ

เครือข่ายสารสนเทศหรือเครือข่ายห้องสมุด (Library Network) เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างห้องสมุดเพื่อให้บริการข้อสนเทศแก่ผู้ใช้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ มีการร่วมกันจัดระบบให้สามารถถ่ายเทและแลกเปลี่ยนข้อสนเทศซึ่งกันและกัน เพื่อประโยชน์สูงสุดในการแบ่งปันการใช้ทรัพยากรของแต่ละห้องสมุด โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคมเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน

เครือข่ายสารสนเทศหรือเครือข่ายห้องสมุด

ในแหล่งบริการสารสนเทศมีเครือข่าย (พฤษมงคล จุลพูล. 2556 : 219-233) ดังนี้

1. ระบบสารสนเทศแห่งชาติ

ระบบสารสนเทศแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อจัดระบบสารสนเทศทางวิชาการ เพื่อสนองประโยชน์ในการพัฒนาประเทศของไทย อันจะทำให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

โครงการระบบสารสนเทศแห่งชาติประกอบด้วย แหล่งผลิตความรู้ ข้อมูลและข่าวสาร แหล่งรวบรวมวัสดุสารสนเทศ แหล่งฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศ โดยมีคณะกรรมการศูนย์ประสานงานสารสนเทศสาขาต่าง ๆ ดังนี้

ศูนย์ประสานงานสาขาเกษตรศาสตร์ ได้แก่ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์ประสานงานสาขาแพทยศาสตร์ ได้แก่ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล ศูนย์ประสานงานสาขามนุษยศาสตร์ ได้แก่ กองหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร ศูนย์ประสานงานสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ กองสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กรมวิทยาศาสตร์บริการ ศูนย์ประสานงานสาขาสังคมศาสตร์ ได้แก่ สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2. เครือข่ายไทยสาร

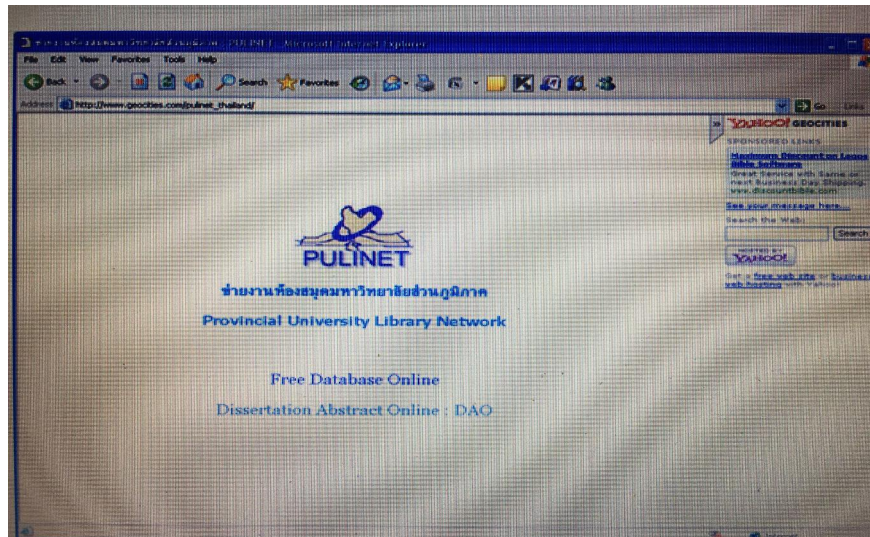
เครือข่ายไทยสาร (Thai Social/Scientific and Research Network) เป็นเครือข่ายทางด้านการศึกษาและวิจัยของกลุ่มสถาบันการศึกษาของไทย เริ่มดำเนินการเมื่อ พ.ศ. 2535 โดยศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน ได้ดำเนินการเชื่อมโยงเครือข่ายของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านวิชาการ การศึกษาค้นคว้าวิจัย ประกอบด้วยสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน และหน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ

3. เครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค

เครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค หรือพูลเน็ต เกิดจากมติที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค อันประกอบด้วย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อพัฒนาห้องสมุดให้ก้าวหน้าทันสมัยกับการพัฒนาทางวิชาการสาขาต่าง ๆ ที่มีการเรียนการสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยและอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลที่มีอยู่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนกลาง ตลอดจนห้องสมุดและหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นผู้ริเริ่มรับผิดชอบการดำเนินงานห้องสมุดและเอกสารสนเทศในระยะแรก และได้ตกลงให้หมุนเวียนกันเป็นประจำทุก 2 ปี โดยมีห้องสมุดมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคเข้าร่วม

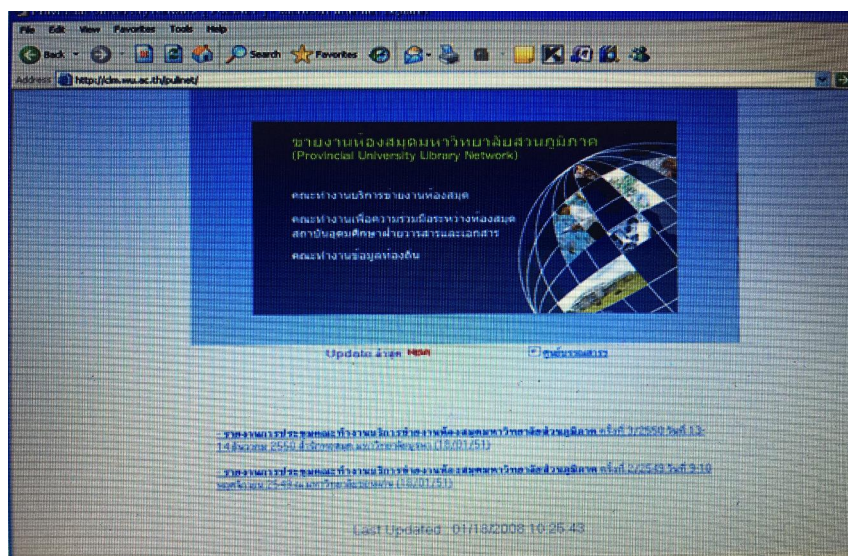

ข่ายงานจำนวน 12 แห่ง คือ ภาคเหนือ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยนเรศวร ภาคตะวันออก ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ภาคตะวันตก ได้แก่ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ภาคใต้ ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ และวิทยาเขตปัตตานี และ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ภาพประกอบ 8.4 ข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค

ที่มา : ข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (2559 : 1)

ภาพประกอบ 8.5 เว็บไซต์ข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค

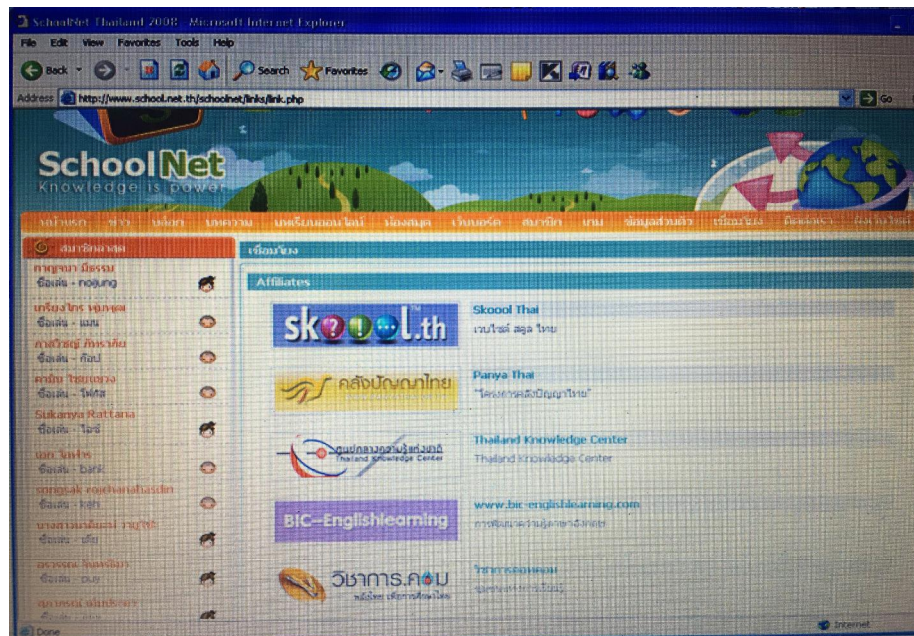
ที่มา : ข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (2559 : 1-2)

4. เครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนกลาง

เครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนกลาง (Thai Academic Library Network : Metropolitan) ใช้ตัวย่อว่า THAILINET (M) เป็นเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐในส่วนกลาง จำนวน 12 แห่ง ประกอบด้วย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์และสำนักงานปลัด ทบวงมหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติ สร้างเครือข่ายสารนิเทศห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนกลาง และเชื่อมเครือข่ายห้องสมุดอัตโนมัติ สร้างเครือข่ายสารนิเทศห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนกลางและเชื่อมเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยของประเทศทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเข้าเป็นระบบเดียวกัน และสามารถเชื่อมโยงกับระบบเครือข่ายอื่น ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

5. เครือข่ายโรงเรียนไทย

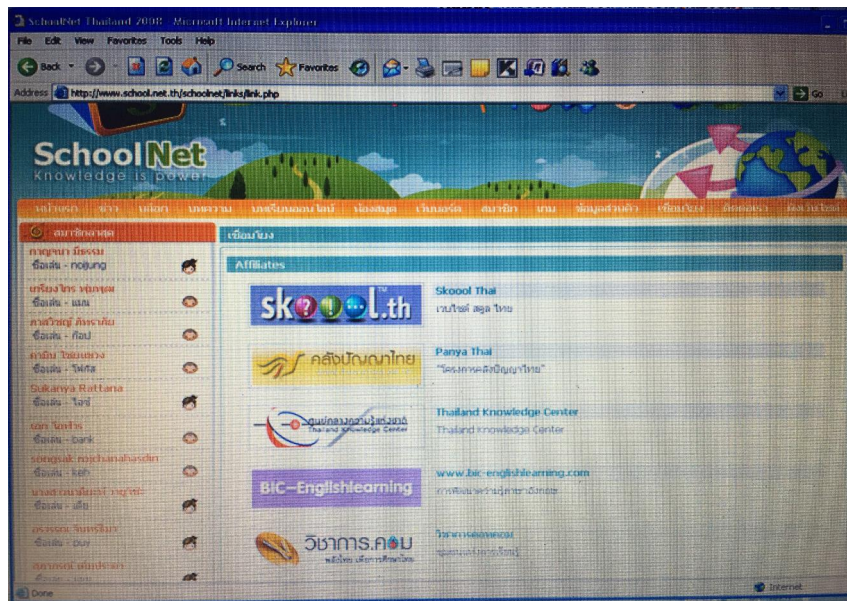
เครือข่ายโรงเรียนไทย (School Net) เป็นโครงการสร้างเครือข่ายโรงเรียนทั้งหมดในประเทศเข้าด้วยกัน เริ่มดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2539 โดยศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ เพื่อให้มีการใช้งานอินเทอร์เน็ต และใช้ประโยชน์ทางด้านเครือข่ายคอมพิวเตอร์แห่งชาติ รวมทั้งการเข้าถึงข้อมูลและแหล่งความรู้ต่างๆ ในลักษณะห้องสมุดเสมือน (Virtual Library)

ภาพประกอบ 8.6 School Net

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2556 : 1-2)

ภาพประกอบ 8.7 School Net เชื่อมโยงข้อมูล เช่น คลังปัญญา วิชาการ.คอม
ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2556 : 1)

6. เครือข่ายห้องสมุดอัตโนมัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ

โครงการพัฒนาระบบเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏต่าง ๆ 41 แห่ง ทั่วประเทศ ซึ่งเริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ พ.ศ. 2539 โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ เพื่อพัฒนาการบริการห้องสมุดของสำนักวิทยบริการให้เป็นไปอย่างมีระเบียบและต่อเนื่องโดยเชื่อมโยงสำนักวิทยบริการทุกแห่งเข้าด้วยกัน โดยการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติเข้ามาใช้และเชื่อมต่อกันในลักษณะเครือข่ายของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งจะให้บริการแก่ผู้ใช้ได้อย่างกว้างขวาง สะดวกรวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่าย มีประสิทธิภาพสูง ยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานและส่งเสริมบทบาทการเป็นห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นหลักในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันด้วย

7. เครือข่ายสนเทศไทยศึกษา

เครือข่ายสนเทศไทยศึกษารวบรวมข้อสนเทศเกี่ยวกับประเทศไทย ในสาขา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานงานกลาง และคณะกรรมการปฏิบัติงานประกอบด้วยผู้แทนหรือผู้ประสานงานภาคต่าง ๆ ร่วมดำเนินงานดังนี้ (1) ภาคเหนือ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยนเรศวร (2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (3) ภาคตะวันออก ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (4) ภาคกลาง (เขตกรุงเทพมหานคร) ได้แก่ สถาบันไทยคดีศึกษา กองหอสมุดแห่งชาติ กองหอจดหมายเหตุแห่งชาติ และศูนย์ข้อมูลไทยศึกษา (5) ภาคตะวันตก ได้แก่ มหาวิทยาลัย

ศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (6) ภาคใต้ ได้แก่ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2560 : 1-2)

7.1 ประวัติความเป็นมาของศูนย์ข้อมูลไทยศึกษา

ศูนย์ข้อมูลไทยศึกษา เป็นหน่วยงานส่วนหนึ่งของสถาบันไทยศึกษา ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2533 ทำหน้าที่รวบรวมและแลกเปลี่ยนข้อมูลทางด้านการศึกษาวิจัยด้านไทยศึกษา ครอบคลุมเรื่องเกี่ยวกับไทยทุกแขนง ในสาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมไทย ประเพณี พิธีกรรม ศาสนา ความเชื่อ กลุ่มชาติพันธุ์ และการศึกษาเรื่องชนชาติไทย ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์จากการบอกเล่าและวัฒนธรรมมุขปาฐะ เพื่อประโยชน์ต่อการส่งเสริมการวิจัย การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย เป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงทั้งระดับชาติและนานาชาติ

ในปี พ.ศ. 2536 ศูนย์ข้อมูลไทยศึกษาได้นำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศด้านไทยศึกษา โดยได้ดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลงานวิจัยเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมไทยซึ่งได้รวบรวมจากสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ การใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดระบบข้อมูลที่มีอยู่ ทำให้การสืบค้นข้อมูลไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

นอกจากการจัดฐานข้อมูลงานวิจัยเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมไทยแล้ว ศูนย์ข้อมูลไทยศึกษามีนโยบายเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทอื่น ๆ ซึ่งเป็นจุดเด่นของสถาบันฯ ได้แก่ การจัดทำสารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลาง โดยร่วมมือกับธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งช่วยให้สามารถรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมภาคกลางได้เป็นอย่างดี

ในปี พ.ศ. 2538 ศูนย์ข้อมูลไทยศึกษาได้เข้าสู่ระบบ Chulalinet ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างห้องสมุดภายในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลได้ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย จะอยู่ ณ จุดใดก็สามารถสืบค้นข้อมูลได้ไม่จำเป็นต้องมาที่ห้องสมุด ปัจจุบันโครงการ Chulalinet มีห้องสมุดเข้าร่วมในโครงการประมาณ 35 แห่ง ส่วนใหญ่ใช้ระบบ INNOPAC ซึ่งเป็นระบบห้องสมุดอัตโนมัติ เพื่อให้บริการแก่อาจารย์ นิสิต นักศึกษา เจ้าหน้าที่ และผู้สนใจทั่วไปได้ศึกษาค้นคว้า (สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2560 : 1-2)

7.2 ทรัพยากรข้อมูลของศูนย์ข้อมูลไทยศึกษา

ปัจจุบันทรัพยากรข้อมูลที่ศูนย์ข้อมูลไทยศึกษา เก็บรวบรวมเพื่อเป็นสื่อทางวิชาการและวัสดุการศึกษา แบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ (สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2560 : 1-2) ดังนี้

สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือต่างทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ วารสาร งานวิจัย และเอกสารสัมมนาทางวิชาการ สื่อโสตทัศนวัสดุ ได้แก่ วีดิทัศน์ สไลด์ แผ่นซีดี และเทปบันทึกเสียง เป็นต้น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ฐานข้อมูล ซีดี-รอม ระบบการจัดการของศูนย์ข้อมูลฯ

ศูนย์ข้อมูลไทยศึกษา ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บข้อมูล การค้นหาการเรียกใช้ข้อมูล และการเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูล เพื่อเพิ่มความสามารถในการจัดเก็บข้อมูลให้ได้ปริมาณมาก มีการเรียกใช้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถให้บริการข้อมูลทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ ศูนย์ข้อมูล ฯ ดำเนินการจัดการข้อมูลเพื่อให้สะดวกต่อการค้นคว้าโดย

เชื่อมโยงกับระบบ Chulalinet ของเครือข่ายห้องสมุดภายในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับหนังสือทั่วไป จัดหมวดหมู่ตามระบบดิวอี้ (Dewey Decimal Classification) โดยจำแนกหนังสือออกเป็นหมวดใหญ่ ๆ เช่น เบ็ดเตล็ดทั่วไป หมวดปรัชญา หมวดศาสนา หมวดสังคมศาสตร์ หมวดภาษา หมวดวิทยาศาสตร์ หมวดวิทยาศาสตร์ประยุกต์ หมวดศิลปะและนันทนาการ หมวดวรรณคดี เป็นต้น ในการสืบค้นข้อมูลสิ่งพิมพ์ของศูนย์ข้อมูล ฯ สามารถสืบค้นจากฐานข้อมูลเครือข่ายห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalinet ที่ใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ INNOPAC

7.3 ฐานข้อมูลของศูนย์ข้อมูลไทยศึกษา

สำหรับทรัพยากรข้อมูลสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทฐานข้อมูลทางวิชาการของศูนย์ข้อมูล ฯ ศูนย์ข้อมูลไทยศึกษามีโปรแกรมสืบค้นฐานข้อมูลผ่านระบบคอมพิวเตอร์ภายใน ณ ศูนย์ข้อมูลไทยศึกษาของสถาบัน ฯ โดยมีฐานข้อมูลที่เปิดให้บริการแล้ว (สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2560 : 1-2) เช่น

7.3.1 ฐานข้อมูลบรรณานุกรมงานวิจัยเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมไทย

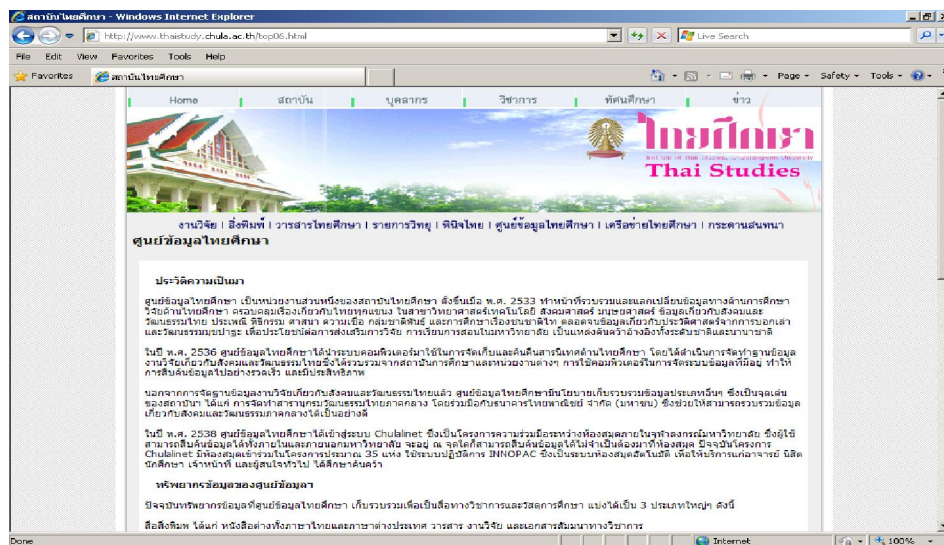
7.3.2 ฐานข้อมูลบรรณานุกรมการศึกษาเกี่ยวกับชนชาติไทย

7.3.3 ฐานข้อมูลบรรณนิทัศน์การแสดงพื้นบ้านของไทย

7.3.4 ฐานข้อมูลแหล่งข้อมูลพื้นฐานด้านไทยศึกษาสาขามนุษยศาสตร์

7.3.5 ฐานข้อมูลบรรณานุกรมเกี่ยวกับอาหารการกินของไทย

7.3.6 ฐานข้อมูลดรชนีสารานุกรมวัฒนธรรมไทย 4 ภาค ซึ่งผู้สนใจสามารถเปิดข้อมูลได้ด้วยตนเอง หรือติดต่อขอใช้บริการ ณ ศูนย์ข้อมูล ฯ ของสถาบัน ฯ นอกจากนี้ศูนย์ข้อมูล ฯ ยังมีระบบการสืบค้นบทความที่ตีพิมพ์ในเนชั่นสุดสัปดาห์ “พินิจไทย” และบทความที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุจุฬา ฯ ในรายการ “วิทยุไทยศึกษา” โดยสืบค้นทาง World Wide Web โดยสืบค้นที่ <http://www.thaistudy.chula.ac.th>

ภาพประกอบ 8.8 ศูนย์ข้อมูลไทยศึกษา

ที่มา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2556 : 1-2)

เครือข่ายการแลกเปลี่ยนสารสนเทศและประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก

เครือข่ายการแลกเปลี่ยนสารสนเทศและประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก หรือแอสติโนโฟ (The Regional Network for the Exchange of Information and Experience in science and Technology in Asia and the Pacific) ใช้ตัวย่อว่า ASTINFO ก่อตั้งโดยองค์การยูเนสโก เมื่อ ค.ศ.1979 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์และเทคโนโลยีระดับชาติและระดับภูมิภาค ในลักษณะเครือข่ายสาขาวิชาหลักของแอสติโนโฟ สมาชิกของเครือข่ายประกอบด้วย ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ไทย ศรีลังกา มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย ประเทศไทยมีสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเป็นหน่วยงานระดับชาติและมีศูนย์สมทบอีก 6 แห่ง ได้แก่ สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล หอสมุดแห่งชาติ ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (พฤษภาคม จุลพูล. 2556 : 231)

ฐานข้อมูลเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

เครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย (พฤษภาคม จุลพูล. 2556 : 223-233 และสังวาลย์ ตุกพิมาย. 2557 : 191-192) ได้แก่ เครือข่ายไทยลิส เครือข่ายพัฒนาระบบห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนกลาง เครือข่ายพัฒนาระบบห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค และเครือข่ายสารสนเทศนครราชสีมา

1. เครือข่ายไทยลิส (ThaiLIS-Thai Library Integrated System) เป็นโครงการในเครือข่ายความร่วมมือพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไทย ดำเนินโครงการโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาร่วมมือกันสร้างฐานข้อมูลที่มีเนื้อหาฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ ปรินท์ฉบับเต็ม งานวิจัย บทความในวารสาร หรือหนังสือหายาก มาจัดเก็บด้วยระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์และค้นคืนเป็นเนื้อหาเต็ม สามารถดาวน์โหลดมาใช้งานได้ เพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกัน

2. จุฬาลินเน็ต (CHULALINet) เป็นเครือข่ายระบบห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่เชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดทั้งระบบของจุฬาเข้าด้วยกัน มีหน้าที่ให้บริการอาจารย์ นิสิตและบุคลากรภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ให้เข้าถึงข้อมูลที่มีอยู่ในห้องสมุดคณะ/สถาบันทุกแห่งในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยผ่านการเข้าถึงรายการสารณะแบบออนไลน์ ปัจจุบันมีสมาชิก 38 ห้องสมุด มีข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศมากกว่า 1,530,500 ระเบียบุน ให้บริการ 24 ชั่วโมง ทั้งที่เป็นหนังสือ วารสารและงานวิจัย จุฬาลินเน็ตเป็นเครือข่ายห้องสมุดอัตโนมัติแห่งแรกที่ทันสมัยของประเทศไทย (สำนักงานวิทยทรัพยากร. 2560 : 1)

3. เครือข่ายพัฒนาระบบห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนกลาง (Thai Library Network Metropolitan – THAiLINET) เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างห้องสมุดของรัฐในส่วนกลาง โครงการนี้ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อปี พ.ศ. 2536) วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน

คือ เพื่อพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติ เพื่อสร้างเครือข่ายสารสนเทศห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนกลาง และเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยของประเทศทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเข้าเป็นระบบเดียวกัน และเชื่อมโยงกับระบบเครือข่ายอื่น ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

4. เครือข่ายพัฒนาระบบห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (Provincial University Library Network - PULINET) เป็นข่ายงานความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2529 เป็นผลสืบเนื่องจากที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2528 เรื่อง “โครงการความร่วมมือทางวิชาการของมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค” โดยที่ประชุมได้มอบหมายให้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคพิจารณาคิดรูปแบบโครงการความร่วมมือที่เหมาะสมโดยมุ่งเน้นการประหยัดงบประมาณ และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอย่างรวดเร็ว และคล่องตัวโดยสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นผู้ริเริ่ม และเป็นผู้นำในการจัดตั้งข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค ในปี พ.ศ. 2536 ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีให้จัดทำโครงการพัฒนาระบบห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคขึ้น เครือข่ายพัฒนาระบบห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนกลาง

5. เครือข่ายสารสนเทศนครราชสีมา (NakhonRatchasima Information Network - NARINET)

เครือข่ายสารสนเทศนครราชสีมา (NARINET) เริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ประกอบด้วย 3 โครงการย่อย ได้แก่ โครงการแบ่งปันทรัพยากรสารสนเทศ โครงการสหบรรณานุกรมสารสนเทศนครราชสีมา และโครงการฐานข้อมูลข้อความเต็มภูมิปัญญาท้องถิ่นโคราช ซึ่งแต่ละโครงการมีแนวคิดดังนี้ (ดวงใจ กาญจนศิลป์. 2552 : 100-101)

5.1 โครงการแบ่งปันทรัพยากรสารสนเทศ จะช่วยให้เกิดการประหยัดงบประมาณในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศโดยลดการซื้อที่ซ้ำซ้อนกันได้

5.2 โครงการสหบรรณานุกรมสารสนเทศนครราชสีมา เป็นการจัดทำรายการบรรณานุกรมทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวกับนครราชสีมาให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล สามารถค้นคืนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สหบรรณานุกรมสารสนเทศนครราชสีมาจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้ค้นคว้าสามารถเข้าถึงสารสนเทศนครราชสีมาจากแหล่งเดียวได้ครอบคลุมทุกด้านโดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและสถานที่

5.3 โครงการฐานข้อมูลข้อความเต็มภูมิปัญญาท้องถิ่นโคราช มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมจัดระบบและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นโคราชให้อยู่ในรูปแบบข้อความเต็ม (Full text) และมัลติมีเดีย (Multimedia) เพื่อเป็นแหล่งสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นโคราชที่สมบูรณ์และเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นโคราชให้คงอยู่ต่อไป

เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดนครราชสีมาประกอบด้วยสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดนครราชสีมาจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี โดยทำหน้าที่ในการผลิต จัดหา จัดเก็บ เผยแพร่และให้บริการทรัพยากรสารสนเทศในสาขาที่มีการจัดการเรียนการสอนและเกี่ยวกับจังหวัดนครราชสีมา จึงได้ร่วมมือกันจัดตั้งเครือข่ายสารสนเทศนครราชสีมา (NakhonRatchasima

Information Network - NARINET) เครือข่ายนี้เกิดมาจากแนวคิดการสร้างเครือข่ายห้องสมุด มหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคและมหาวิทยาลัยส่วนกลางเพื่อเป็นต้นแบบในการหาแนวทางในการใช้ทรัพยากรทุก ๆ ด้านร่วมกัน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนภารกิจซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภารกิจที่เกื้อหนุนความเจริญและความเข้มแข็งของชุมชนในระดับพื้นฐานอันจะนำไปสู่การใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันอย่างคุ้มค่า

การเผยแพร่สารสนเทศของห้องสมุดจากระบบเดิมสู่ระบบเครือข่าย

การปรับเปลี่ยนระบบห้องสมุดจากระบบเดิมไปสู่ระบบเครือข่ายมีเป้าหมายเพื่อลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน เพื่อพัฒนาห้องสมุดสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการเป็นสำคัญ โดยก้าวเข้าสู่รูปแบบการบริการห้องสมุดในอนาคต จากผลกระทบของการพัฒนาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคม ส่งผลให้เกิดความต้องการปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการดำเนินงานห้องสมุด ให้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คุณภาพการบริการห้องสมุดเป็นหัวใจสำคัญที่สุดใน การดำเนินงาน การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของสารสนเทศที่ปรับเปลี่ยนจากสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อซีดีรอม สื่อดิจิทัลและสื่อเสมือนทำให้แหล่งความรู้ที่มีอยู่เปลี่ยนไป ซึ่งการปรับเปลี่ยนมาสู่ระบบเครือข่าย นับเป็นพัฒนาการและมาตรการหนึ่งในการยกระดับคุณภาพการบริการของห้องสมุด และพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมีความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันและผู้ใช้สามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้ด้วยตนเอง ทำให้ประหยัดงบประมาณในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศและประหยัดเวลาของผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการในการดำเนินงานลงไปได้มาก ซึ่งการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการเผยแพร่สารสนเทศของห้องสมุด จากระบบเดิมสู่ระบบเครือข่าย ได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาให้บริการเผยแพร่สารสนเทศ (ฉวีลักษณ์ บุณยะกาญจน. 2557 : 195-196) มีดังนี้

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Books หรือ E-books)

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อที่มีรูปเล่มและองค์ประกอบของเล่มหนังสือครบถ้วน ซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือในการอ่านคือ เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ติดตั้งระบบปฏิบัติการหรือซอฟต์แวร์ที่สามารถอ่านข้อความต่าง ๆ เช่น ใช้โปรแกรมอโครแบท รีเดอร์ (Acrobat Reader) ในการอ่าน ต่อมามีการพัฒนาโปรแกรมสำหรับอ่านที่เหมือนเปิดอ่านหนังสือจริงมากขึ้น

2. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Journals)

วารสารอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง ข้อมูลรูปแบบใหม่ที่มีการจัดเก็บ บันทึก และพิมพ์เผยแพร่สารสนเทศทางวิชาการไว้ในรูปแฟ้มคอมพิวเตอร์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีกำหนดออกแน่นอน สม่าเสมอโดยสามารถเข้าถึง สืบค้นข้อมูลและสั่งซื้อหรือบอกรับเป็นสมาชิกได้จากฐานข้อมูลซีดี-รอม ฐานข้อมูลออนไลน์และเครือข่ายคอมพิวเตอร์

ปัจจุบันจำนวนวารสารอิเล็กทรอนิกส์มีเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ข้อมูลที่ครอบคลุมสารสนเทศสาขาต่าง ๆ มากมาย ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลด้วยการสืบค้นผ่านระบบโอแพ็กของห้องสมุดหรือแหล่งบริการสารสนเทศต่าง ๆ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเปิดโอกาสให้นักวิชาการสามารถเผยแพร่สารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ ได้มากขึ้น นอกเหนือจากสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีมาแต่เดิมการเผยแพร่วารสารอิเล็กทรอนิกส์ในระบบเครือข่าย ส่งผลให้ผู้ใช้มีโอกาสเข้าถึงสารสนเทศได้หลากหลายรวดเร็ว โดยติดต่อเชื่อมโยงกับผู้ผลิตโดยตรง ซึ่งช่วยเพิ่มความเข้าใจในการจัดทำอีกทั้งมีการทำงานในลักษณะเชิงโต้ตอบ (Interaction) ช่วยลดค่าใช้จ่ายการบอกรับเป็นสมาชิกวารสาร การจัดพิมพ์บทความที่น่าสนใจมีคุณภาพดี ผู้ใช้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ทั่วโลก แต่ก็มีข้อจำกัดบางประการ เช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์หรือระบบเครือข่ายขัดข้องบางครั้งบทความที่เผยแพร่ยังไม่ได้รับรองคุณภาพทางวิชาการ และความไม่แน่นอนเกี่ยวกับรูปแบบการคิดค่าบริการต่าง ๆ ทำให้ผู้ใช้ไม่สามารถประมาณค่าใช้จ่ายของแต่ละบทความได้ (Lee. 2002 : 59 และน้ำทิพย์ วิภาวิน. 2548 : 165)

3. ฐานข้อมูลสารสนเทศในระบบออนไลน์ (Online Databases)

ฐานข้อมูลสารสนเทศในระบบออนไลน์ เป็นระบบฐานข้อมูลที่ให้ผู้ใช้สืบค้นจากฐานข้อมูลของผู้ผลิต หรือผู้จัดจำหน่ายโดยตรงผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แบ่งได้เป็น 2 ประเภท (ดิชิตชัย เมตตาริกานนท์. 2558 : 140-142) คือ

3.1 ฐานข้อมูลอ้างอิง (Reference Database) เป็นฐานข้อมูลประเภทอ้างอิงที่ใช้ค้นหาสารสนเทศที่อยู่ในสื่อต่าง ๆ เช่น บทความวารสาร รายงานการประชุม ฐานข้อมูลประเภทนี้ให้รายละเอียดทางบรรณานุกรม และอาจมีสาระสังเขปให้ เช่น ฐานข้อมูลอิริก (ERIC) เมดไลน์ (MEDLINE) ดิสเซอเทชัน แอ็บสแทรก ออนไลน์ (Dissertation Abstracts Online) เป็นต้น

3.2 ฐานข้อมูลเนื้อหาเต็มรูป (Full Text Database) เป็นฐานข้อมูลที่บรรจุเนื้อหาฉบับเต็มของสารสนเทศ ได้แก่ วารสารอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ไอทริปเปิลอี (IEEE) เอบีไอ/อินฟอร์ม (ABI/INFORM) เป็นต้น ฐานข้อมูลประเภทนี้มีทั้งฐานข้อมูลของสำนักพิมพ์ผู้ผลิต เช่น American Chemical Society และบริษัทตัวแทนจำหน่าย เช่น EBSCO Online เป็นต้น

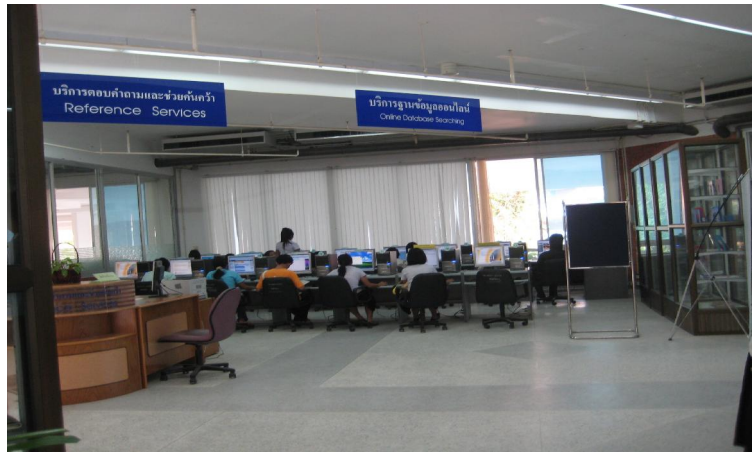
การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในวงการบริการสารสนเทศ

เทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กับการใช้ชีวิตของมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งเทคโนโลยีในอดีตจะเป็นเทคโนโลยีพื้นฐานที่ไม่มีความซับซ้อนมากนัก แต่ในปัจจุบันนี้เทคโนโลยีมีความซับซ้อนมากขึ้น เพราะได้นำกระบวนการที่เป็นระบบโดยการนำสิ่งที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ ซึ่งก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงบรรดาความรู้ ความคิด และการจัดการต่าง ๆ ด้วยการใช้ความรู้ และวิธีการบางอย่างอันเป็นผลจากการค้นคว้า วิจัย โดยอาศัยองค์ความรู้ที่ได้จัดระเบียบดีแล้วมาประยุกต์ใช้ในงานด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานสารสนเทศที่ผู้ให้บริการต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพ ในการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างรวดเร็ว และตรงกับความต้องการให้มากที่สุด จึงได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ (ดิชิตชัย เมตตาริกานนท์. 2558 : 143) ดังนี้

1. การค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์

การค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์ เป็นการค้นคืนสารสนเทศทางไกลจากฐานข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล โดยการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม

เป็นอุปกรณ์ช่วยใน การค้นคืน กล่าวคือ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ช่วยในการจัดการฐานข้อมูลและ เทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคมช่วยให้สามารถเข้าถึงฐานข้อมูลดังกล่าวจากระยะไกลได้ เช่น

ภาพประกอบ 8.9 บริการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์

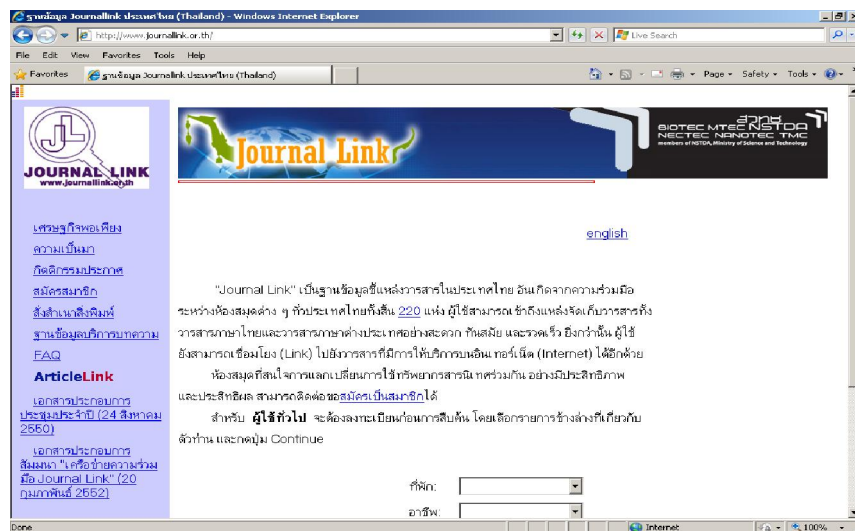
การค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์ มีลักษณะเรียลไทม์ กล่าวคือ เป็นการค้นสารสนเทศจากเครื่องคอมพิวเตอร์คนละเครื่อง โดยเครื่องคอมพิวเตอร์ดังกล่าวอาจตั้งอยู่ภายในอาคารเดียวกัน ภายในสถาบันเดียวกัน ภายในนอกสถาบัน ภายในประเทศหรือต่างประเทศก็ได้ และเป็นไปในลักษณะที่ผู้ใช้สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับระบบค้นคืน โดยผู้ค้นจะได้รับผลการค้นทันทีที่ป้อนคำค้น ระบบจะโต้ตอบโดยแสดงผลการค้นผ่านหน้าจอ ซึ่งผู้ใช้สามารถแก้ไขข้อความหรือคำค้น จนกว่าจะได้รับผลการค้นที่พึงพอใจหรือการพิมพ์ผลทันที บางฐานข้อมูลจะแสดงผลทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้ใช้อาจเรียกดูในวันรุ่งขึ้น ซึ่งจะเสียค่าใช้จ่ายถูกลง เพราะฐานข้อมูลจะจัดพิมพ์ผลในช่วงที่มีผู้ใช้น้อย หรือการส่งข้อมูลแบบออฟไลน์ปริ้น (Offline Print) หมายถึง การรับข้อมูลภายหลังการค้นคืน โดยใช้บริการรับข้อมูลทางไปรษณีย์ พัฒนาการของอินเทอร์เน็ตและเว็ลด์ไวด์เว็บได้ส่งผลให้การค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์สามารถดำเนินการได้จากทุกมุมโลก โดยผ่านเว็บไซต์ของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายฐานข้อมูล ผู้ใช้ที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ตและมีสิทธิ์เข้าถึงฐานข้อมูลต่าง ๆ จึงสามารถค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์ มีดังนี้

1.1 การค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลตีเอโอ (Dissertation Abstracts Online Retrieval)

การค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลตีเอโอ ซึ่งเป็นฐานข้อมูลบทความวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกและปริญญาโทของมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา รวมทั้งมหาวิทยาลัย บางแห่งในทวีปยุโรป แอฟริกา ออสเตรเลียและเอเชีย ฐานข้อมูลตีเอโอครอบคลุมวิทยานิพนธ์สาขาวิชาต่าง ๆ กว่า 3,000 สาขาวิชา จำนวนมากกว่า 1,500,000 ระเบียบให้ข้อมูลบรรณานุกรมและสาระสังเขป ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1861 จนถึงปัจจุบัน

1.2 การค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลเจอนัลลิงค์ (Journal Link Retrieval)

เจอนัล ลิงค์ คือ โครงการที่ดำเนินตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย โดยประสานเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่เข้ากับความร่วมมือของบรรณารักษ์เพื่อสนองพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่จะให้ร่วมกันบริการความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร แก่สังคมอันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศในทุกด้าน ทั้งนี้โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้ใช้บริการและความประหยัดของประเทศชาติเป็นสำคัญ เจอนัล ลิงค์ เกิดจากความร่วมมือของบรรณารักษ์ จากห้องสมุดต่าง ๆ ทั่วประเทศร่วมมือกันนำข้อมูลเข้าสู่ระบบกลาง ซึ่งผู้ใช้ทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างอิสระองค์ประกอบหนึ่งของเจอนัลลิงค์ คือ ฐานข้อมูลชี้แหล่งวารสารที่มีอยู่ในห้องสมุดต่าง ๆ ในประเทศไทย โดยผ่านทางอินเทอร์เน็ตที่ www.journalink.or.th ปัจจุบันฐานข้อมูลนี้กำลังขยายขนาดขึ้นและจำนวนสมาชิกก็เพิ่มขึ้นด้วยอย่างต่อเนื่องในอนาคต ส่วนนี้อาจทำการเชื่อมโยงไปยังหน้าสารบัญวารสารที่สมาชิกจัดทำขึ้นได้อีกด้วย (พฤษมงคล จุลพูล. 2556 : 227)

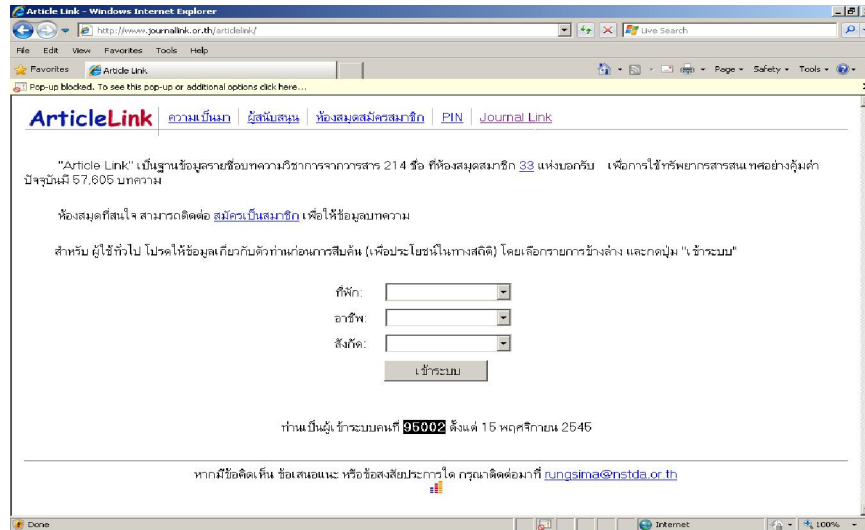
ภาพประกอบ 8.10 journal link

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (2557 : 1-2)

1.3 การค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูล Article Link

โครงการ Article Link ได้จัดทำฐานข้อมูล Article Link โดยภาคีสมาชิกห้องสมุดได้ร่วมกันดำเนินการจัดการวารสาร ให้เกิดประโยชน์แก่การศึกษาและการวิจัยของชาติเพื่อพัฒนาระบบของภาคีสมาชิก

Article Link เป็นโปรแกรมและฐานข้อมูลบทความวิชาการ โดยเชื่อมโยงกับฐานข้อมูล Journal Link และ Article Link เป็นเครื่องมือให้ผู้ใช้เข้าถึงบทความที่มีอยู่ในประเทศอย่างเป็นทางการ เพื่อใช้ประโยชน์จากบทความทางวิชาการที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าที่สุด ผู้ใช้บริการสามารถเข้าใช้บริการได้ที่ www.Journalink.or.th/articlelink.

ภาพประกอบ 8.11 Article Link (ฐานข้อมูลรายชื่อบทความวิชาการ)
ที่มา : สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (2557 : 1)

นอกจากการค้นคืนสารสนเทศออนไลน์ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว สถาบันบริการสารสนเทศในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา มีการให้บริการในรูปแบบออนไลน์อีกหลายประเภทเช่น ฐานข้อมูลห้องสมุด ฐานข้อมูลปริญญาบัตร ฐานข้อมูลเพื่อการค้นคว้าวิจัย ฐานข้อมูลสื่อผสม ฐานข้อมูลจุลสารและ กฤตภาค ฐานข้อมูลเอกสารจดหมายเหตุ ฐานข้อมูลข่าวสาร วารสารและหนังสือพิมพ์ ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ฐานข้อมูลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

2. การค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลซีดีรอม

ในปัจจุบันวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเปลี่ยนแปลงไปมาก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานของสถาบันบริการสารสนเทศ เพราะสถาบันบริการสารสนเทศเป็นศูนย์กลางการให้บริการสารสนเทศทุกรูปแบบ ทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์และสารสนเทศที่อยู่ในรูปอื่น เช่น ซีดีรอม การให้บริการค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลซีดีรอม จึงเป็นการให้บริการอีกทางหนึ่ง เพื่อเตรียมความพร้อมในการให้บริการแก่ผู้ใช้ตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ของสถาบันบริการสารสนเทศแต่ละแห่งที่จะคัดเลือกฐานข้อมูลซีดีรอมในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

3. การค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลที่ห้องสมุดพัฒนาขึ้นเอง (In-House Database)

ฐานข้อมูลที่ห้องสมุดพัฒนาขึ้นเอง เป็นฐานข้อมูลที่สถาบันบริการสารสนเทศได้พัฒนาขึ้นเอง ฐานข้อมูลที่พัฒนาขึ้นเองนี้ส่วนใหญ่จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศภายในของสถาบันบริการสารสนเทศนั้น ๆ เช่น สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มีการพัฒนาฐานข้อมูลหน้าสารบัญวารสาร เป็นต้น

The screenshot shows the KMUTT Library website interface. The main content area is titled 'Table of Content' and lists 6 journal entries. The interface includes a navigation menu, search bar, and various service links.

Sl. No.	Title	Author(s)	Source	Volume	Number
1	A novel early DBA mechanism with prediction-based fair excessive bandwidth allocation scheme in EPON, Pages 1814-1823	F-Shyan Hwang, Zen-Der Shyu, Liang-Yu Ke, Chun-Che Chang	COMPUTER COMMUNICATIONS	31	9
2	A numerical simulation tool for predicting the impact of outdoor thermal environment on building energy performance, Pages 1596-1605	Jiang He, Akira Hovano, Takashi Asawa	APPLIED ENERGY	86	9
3	A study of carbon dioxide absorption into aqueous monoethanolamine solution containing calcium nitrate in the gas-liquid reactive precipitation of calcium carbonate, Pages 171-179	W. Yadao, J. Feng, A. Zmek and M. N. Pons	CHEMICAL ENGINEERING JOURNAL	179	2
4	A trade-off between energy and delay in data dissemination for wireless sensor networks using transmission range pricing, Pages 1687-1704	Habb M. Amman, Sajal K. Das	COMPUTER COMMUNICATIONS	31	9
5	An alternative kinetic approach to describe the isothermal pyrolysis of micro-particles of sugar cane bagasse, Pages 549-561	Jean J. Menys, Jesus Arauzo	CHEMICAL ENGINEERING JOURNAL	139	3
6	Assessing the moisture-content-independent parameters of stabilised earth materials using the cyclic-response admittance method, Pages 2044-2051	Matthew Hill, David Hanson	ENERGY AND BUILDINGS	40	11

ภาพประกอบ 8.12 ฐานข้อมูลข่าวสารบริการ
ที่มา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (2555 : 1-2)

การค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลข่าวสารบริการ เป็นบริการเผยแพร่สารสนเทศที่ใช้อย่างกว้างขวางในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ห้องสมุดเฉพาะ หรือศูนย์สารสนเทศทั่วไปหรือศูนย์สารสนเทศเฉพาะสาขา ที่มุ่งให้บริการด้านวิชาการและการวิจัย เนื่องจากวารสารเป็นแหล่งสารสนเทศที่ใหม่ ๆ สำคัญในการติดตามความก้าวหน้าและหัวข้อสำคัญในสาขาวิทยาการต่าง ๆ สำหรับนักศึกษา นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และบุคคลที่มีความสนใจและต้องการหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ โดยเรียงลำดับตามชื่อเรื่องของบทความ ดังนั้นจึงจัดบริการโดยการทำสำเนาหน้าสารบัญวารสาร เมื่อสถาบันบริการสารสนเทศได้รับวารสารฉบับใหม่ และแจกจ่ายไปยังผู้ใช้ที่แจ้งความจำนงหรืออยู่ในสาขาวิชานั้น ๆ เมื่อผู้ใช้ต้องการบทความฉบับเต็ม สามารถแจ้งความจำนงมาที่ผู้ให้บริการซึ่งจะจัดส่งบทความฉบับเต็มไปให้ผู้ใช้ภายหลัง ปัจจุบันสามารถทำสำเนาหน้าสารบัญวารสารในรูปกระดาษหรือการตรวจให้อยู่ในรูปอิเล็กทรอนิกส์ แล้วจึงเผยแพร่ผ่านเครือข่ายบริการของสถาบันบริการสารสนเทศนั้น ๆ ให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงได้ หากผู้ใช้สนใจสามารถแจ้งความจำนงผ่านทางเครือข่ายได้ทันที (พลษมงคล จุลพูล. 2560 : 91 และลัดดา โกรติ. 2546 : 78-79)

การค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูล ประกอบไปด้วยวิธีการค้น และการใช้สื่อในการค้นคืนสารสนเทศที่หลากหลายขึ้นอยู่กับความต้องการในการใช้สารสนเทศของผู้ใช้ และการมีอยู่ของสารสนเทศว่ามีสาขาสารสนเทศสาขาใดบ้าง เหมาะสมสำหรับผู้ใช้กลุ่มใด ฉะนั้นความต้องการสารสนเทศของผู้ใช้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ให้บริการสารสนเทศควรตระหนักในความต้องการ และคิดหาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในการให้บริการสารสนเทศที่มีอยู่จำนวนมาก จึงจะคุ้มค่าแก่สารสนเทศที่มีอยู่ในห้องสมุดหรือแหล่งสารสนเทศ

บทสรุป

การเผยแพร่และการถ่ายทอดสารสนเทศในอดีตอาจทำได้ไม่สะดวกรวดเร็ว และไม่สามารถแพร่กระจายไปสู่สังคมได้อย่างทั่วถึง แต่ด้วยการอาศัยเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และร่วมมือกันเป็นเครือข่ายในปัจจุบัน ทำให้สารสนเทศที่เผยแพร่และถ่ายทอดสู่สังคมเป็นไปได้อย่างสะดวกรวดเร็ว โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเครือข่ายซึ่งอำนวยความสะดวกในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ทำให้ผู้คนเกือบทุกมุมโลกสามารถติดต่อสื่อสาร และส่งผ่านข้อมูลกันได้ในทันทีทันใด ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลในทุกวงการ ต่อองค์กร และต่อสังคมอย่างมากมาย โดยเฉพาะในวงการบริการสารสนเทศ ได้เกิดความร่วมมือระหว่างห้องสมุดซึ่งเรียกว่าเครือข่ายสารสนเทศที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในวงการบริการสารสนเทศ คือ การให้บริการสารสนเทศแก่ผู้ใช้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เช่น การแลกเปลี่ยนสารสนเทศ การใช้และการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกัน โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานทำให้ผู้ใช้บริการในปัจจุบันสามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้ด้วยตนเอง ได้แก่ การค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์ เช่น ฐานข้อมูลดีเอโอ ฐานข้อมูลเจอนีลลิงค์ และฐานข้อมูลอาร์ทีเคิลลิงค์ นอกจากนี้ผู้ใช้บริการยังสามารถเข้าถึงบริการออนไลน์ที่สถาบันบริการสารสนเทศแต่ละแห่งจัดไว้ให้บริการ เช่น ฐานข้อมูลห้องสมุด ฐานข้อมูลหนังสือและวารสารอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

คำถามท้ายบท

1. บอกประโยชน์ของการเชื่อมโยงเครือข่ายอย่างละเอียด
2. เครือข่ายสารสนเทศของห้องสมุดมีอะไรบ้าง และอธิบายอย่างละเอียด
3. เครือข่ายสารสนเทศให้ประโยชน์กับผู้ใช้บริการอย่างไรบ้าง
4. นักศึกษาสามารถประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศในการศึกษาในมหาวิทยาลัยได้อย่างไร
5. เทคโนโลยีสารสนเทศสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในวิชาชีพได้อย่างไร
6. บริการกระดานข่าวอิเล็กทรอนิกส์ คืออะไรและให้ประโยชน์อย่างไร
7. บอกชื่อสมาชิกเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยมา 5 ชื่อ
8. อธิบายรายละเอียดเครือข่าย ThaiLIS
9. เครือข่ายไทยศึกษาคืออะไร
10. ถ้านักศึกษาเป็นผู้บริหารสถาบันบริการสารสนเทศและเผยแพร่สารสนเทศแห่งหนึ่งที่มีความพร้อมในด้านงบประมาณ และบุคลากร จะมีแนวทางในการเผยแพร่สารสนเทศอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กฤติกา จิวาลักษณ์. (2559). “แหล่งช่วยค้นคว้าประเภทสารานุกรม พจนานุกรม และแหล่งสารสนเทศทางภูมิศาสตร์” ใน เอกสารการสอนชุดวิชา การบริการและเผยแพร่สารสนเทศ. หน้า 177-230. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ช่างงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค. (2559). สืบค้นเมื่อ 8 มิถุนายน 2559, จาก http://www.pulinet_thailand/.
- _____. (2559). **เว็บเพจข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค**. สืบค้นเมื่อ 8 มิถุนายน 2559, จาก http://www.pulinet_thailand/.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2556). **ศูนย์ข้อมูลไทยศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 8 มิถุนายน 2559, จาก <http://www.thaistudy.chula.ac.th/top06.html>.
- ดวงใจ กาญจนศิลป์. (2552, มกราคม-ธันวาคม). “เครือข่ายสารสนเทศนครราชสีมา NakornRatchasima Information Network (NARINET).” **บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข.** 27 (1-3) : 99-109.
- ดิชิตชัย เมตตาริกานนท์. (2558). **เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการสารสนเทศ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2548). **ห้องสมุดมีชีวิต**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดรุ่งโรจน์อินเตอร์กรุ๊ป.
- บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร. (2555). “เทคโนโลยีการจัดการสารสนเทศและองค์ความรู้” ใน **เทคโนโลยีสารสนเทศ**. หน้า 135-158. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- บุษยา วงษ์ชวลิตกุล. (2560). “พฤติกรรมการณ์ซื้อและการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยที่มีต่อการซื้อสินค้าหรือบริการผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภค ในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา.” **วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย**. 6(1) 95-113.
- พฤษมงคล จุลพูล. (2556). **เอกสารคำสอน การบริการและการเผยแพร่สารสนเทศ**. อุตรธานี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (2555). **ฐานข้อมูลหนังสือวารสาร**. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2555, จาก <http://www.lib.kmutt.ac.th/services/research/specialdbs/toc.jsp?offset=0>
- ลัดดา โกรติ. (2546). “เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดเก็บและการค้นคืนสารนิเทศ” ใน **ประมวลสาระชุดวิชาการจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศ หน่วยที่ 1-4**. หน้า 78-79. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิรัช ภูมิตัดธนาจรุจน์. (2560). **เอกสารประกอบการสอน ระบบภูมิสารสนเทศ เพื่อการจัดทำแผนที่ภาคีและทะเบียนทรัพย์สิน**. บุรีรัมย์ : คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2556).
School Net. สืบค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2556, จาก <http://www.schoolnet.th/schoolnet/link/link.php>.
- _____. (2556). **School Net เชื่อมโยงข้อมูล เช่น คลังปัญญา วิชาการ.คอม.** สืบค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2556, จาก <http://www.schoolnet.th/schoolnet/link/link.php>.
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (2556). **Journal link.** สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2557, จาก <http://www.journallink.or.th>.
- _____. (2556). **เครือข่ายไทยสาร.** สืบค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2559, จาก <http://www.freewebs.com/chai99/page4.htm>.
- สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2560). **ศูนย์ข้อมูลไทยศึกษา.** สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2560, จาก www.thaistudies.chula.ac.th.
- สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (2557). **กระดานข่าวอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.** สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2560, จาก <http://research.rbru.ac.th/news/detall.php?No=197>.
- สังวาลย์ ตุ๊กพิมาย. (2557). **บริการของห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศ.** ฉบับปรับปรุง. สุรินทร์ : คณะมนุษยศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2557). **Article Link (ฐานข้อมูลรายชื่อบทความวิชาการ).** สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2557, จาก <http://journallink.or.th/articlelink>.
- สำนักงานวิทยทรัพยากร. (2560). **จุฬาลินเน็ต (CHULALINet).** สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2560, จาก <http://omega.car.chula.ac.th/topic/chulalinet>.
- สำนักวิทยบริการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสยาม. (2560). สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2560, จาก <http://library.siam.edu/webboard-private-policy/>.
- สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2560). **บริการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์.** สืบค้นเมื่อ 31 ตุลาคม 2560, จาก <http://library.msu.ac.th>.
- สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. (2559). **กระดานข่าวอิเล็กทรอนิกส์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.** สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2559, จาก <http://arit.skru.ac.th/arit/NewsAll.php>.
- อภาภรณ์ อังสาชน. (2555). “การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อชีวิต” ใน **เทคโนโลยีสารสนเทศ.** หน้า 179-200. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2552). **เครือข่ายคอมพิวเตอร์และการสื่อสาร (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม).** กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- Deak, E. J. (2004). **The Economics of e-Commerce and the Internet.** Mason, OH : Thomson South-Western.
- Lee, Stuart D. (2002). **Building an Electronic Resource Collection: a practical guide.** London : Library Association Publishing.

Rouse, W.B. & Rouse, S.H. (1980). **Management of Library Network**. New York :
John Wiley & Son.

